

W obrocie gospodarczym w Polsce dominującą rolę odgrywają spółki kapitałowe, w tym z spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej jako spółka z o.o.). Sposób regulacji prawnej tego podmiotu gospodarczego ma znaczenie przede wszystkim dla przedsiębiorców oraz ich kontrahentów, ale także dla wszystkich uczestników obrotu. Szczególnie ważną funkcję pełnią elementy struktury majątkowej w zakresie ochrony bezpieczeństwa wierzycieli spółki. W Polsce kapitał zakładowy jest koniecznym, podstawowym elementem spółki z o.o. ujawnianym w bilansie spółki po stronie pasywów. Informacja o jego wysokości dostępna jest dla wszystkich w Krajowym Rejestrze Sądowym. Co do zasady, odpowiada on sumie wartości nominalnej udziałów reprezentujących prawa członkowskie w spółce. Obejmowanie udziałów poniżej ich wartości nominalnej jest niedopuszczalne. W polskim systemie prawnym minimalny kapitał zakładowy to 5 000 zł, a minimalna wartość udziału to 50 zł. Biorąc pod uwagę polskie tradycje, trudno sobie wyobrazić istnienie spółki z o.o., w której udziały nie miałyby określonej wartości nominalnej. Jednakże od kilku lat również w Polsce dyskutowana jest potrzeba nowelizacji struktury majątkowej spółki z o.o., która ma polegać m.in. na wprowadzeniu kapitału zakładowego na poziomie 1 zł oraz udziałów beznominałowych.

Od wielu lat w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej stopniowo wprowadza się rozwiązania zaczerpnięte ze Stanów Zjednoczonych, mające na celu zwiększenie autonomii woli wspólników oraz uelastycznienie funkcjonowania spółki. Skutki wprowadzanych zmian są odczuwalne przede wszystkim przez wierzycieli spółek. Rozwiązania te, chociaż na pierwszy rzut oka wydają się bardzo atrakcyjne, w praktyce powodują niepewność obrotu i w pewnym stopniu przeniesienie ryzyka gospodarczego ze spółki na jej wierzycieli. Dlatego konieczne jest porównanie rozwiązań amerykańskich z rozwiązaniami polskimi, którego brakuje w dotychczasowym stanie nauki.

Niniejszy projekt ma na celu wielopłaszczyznowe zbadanie instytucji kapitału zakładowego w spółce z o.o. ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji udziałów beznominałowych. Potrzeba analizy kapitału zakładowego w szerokim kontekście porządków państw obcych (Niemiec, Wielkiej Brytanii, oraz Stanów Zjednoczonych) wynika z zaobserwowanych tendencji mających na celu zliberalizowanie funkcjonowania tej spółki w obrocie gospodarczym. Rezygnacja z minimum kapitałowego w spółce, połączona z wprowadzeniem udziałów beznominałowych stanowią zmiany rewolucyjne w stosunku do tradycyjnego rozwiązania polskiego. Tak daleko posunięta ingerencja w istotę spółki z o.o. budzi poważne wątpliwości. Postulowane w nowelizacji zmiany wydają się być zbyt radykalne, mogą wręcz doprowadzić do chaosu, gdyż w rezultacie w obrocie funkcjonowałyby trzy rodzaje spółek.

Hipotezy badawcze projektu są następujące: 1) Istnienie minimalnego kapitału zakładowego w polskim systemie prawnym odgrywa istotną rolę, jednakże obecna wartość określona w Kodeksie spółek handlowych (k.s.h.) jest za niska i nie spełnia rzeczywistej funkcji ochronnej dla wierzycieli spółki. 2) Ochrona wierzycieli spółki przez, w szczególności, test wypłacalności oraz test bilansu funkcjonuje optymalnie w porządkach *common law*, natomiast zastąpienie nimi minimalnego kapitału zakładowego w Polsce może nie być wystarczające dla ochrony praw wierzycieli spółki. 3) Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego udziałów beznominałowych doprowadzi do powstania trzech odrębnych typów spółki z o.o. Taki stan prawny utrudni wierzycielom podjęcie decyzji o wejściu ze spółką w stosunki prawne. 4) Zmiany w porządkach prawnych Państw Członkowskich UE, polegające na liberalizacji przepisów dotyczących kapitału zakładowego, wymuszają wprowadzenie podobnego modelu do polskiego porządku celem pozyskania inwestorów oraz zapobiegania potencjalnemu odpływowi kapitału za granicę.

W pracy badawczej zastosowana będzie metoda prawnoporównawcza. Dodatkowo zostanie zastosowana metoda dogmatyczna, oparta na analizie przepisów prawa zarówno proceduralnego jak i materialnego, orzecznictwa oraz poglądów doktryny. Na początku nastąpi faza identyfikacji spółek państw obcych, które stanowią odpowiedniki polskiej spółki z o.o. Następnie porównane zostaną regulacje prawne tych krajów. Jako subsydiarna zastosowana będzie metoda statystyczna. Zebrane zostaną dane pokazujące ilościowe zestawienie zarejestrowanych spółek określonego typu oraz zestawienie spółek, które ogłosiły upadłość.

Walorem niniejszego projektu jest niewątpliwie wielopłaszczyznowa analiza kapitału zakładowego, na którym opiera się cała struktura majątkowa spółki z o.o. Ukazanie tej instytucji w zestawieniu z rozwiązaniami stosowanymi w porządkach państw obcych pozwoli na dogłębną analizę aktualnych rozwiązań. Porównawcza ocena porządku amerykańskiego, jako porządku modelowego, stanowić będzie punkt odniesienia do zbadania skutków gospodarczych proponowanej nowelizacji spółki z o.o. w Polsce.